

«دیپلماسی، ژئوپلیتیک و توسعه – انتخاب‌های استراتژیک در منطقه‌ای پرتلاطم» یادداشت مفهومی

مقدمه

در میانه بحران‌های درهم‌تنیده سال ۲۰۲۶، پاکستان به عنوان بازیگری محوری در تقاطع دو خط گسل ژئوپلیتیک ظاهر شده است: میانجی‌گری پرمخاطره‌اش در جنگ آمریکا و ایران، و تشدید تقابل با رژیم طالبان در افغانستان. از منظر تحلیلی، این دو پدیده نه موازی، بلکه تقویت‌کننده یکدیگرند و مرزهای دیپلماسی چندجانبه پاکستان را آشکار می‌سازند، در حالی که ضرورت تبدیل اهرم ژئوپلیتیک به دستاوردهای توسعه‌ای را برجسته می‌کنند. دیپلماسی پویای پاکستان – میزبانی از مذاکرات مستقیم و نادر آمریکا و ایران در اسلام‌آباد، اعزام هیئت بلند پایه به رهبری لوی درستیز به تهران، و تلاش برای تمدید آتش‌بس در میان یک آتش‌بس شکننده – اسلام‌آباد را به میانجی معتبری تبدیل کرده است. این نقش، سرمایه دیپلماتیک و فرصت‌های اقتصادی بالقوه با واشنگتن را فراهم می‌آورد، اما خطر درگیری در بی‌ثباتی خاورمیانه، شوک‌های انرژی و فشارهای داخلی را نیز به همراه دارد. همزمان، رژیم طالبان پس از سال ۲۰۲۱ – که ابتدا توسط برخی در اسلام‌آباد به عنوان عمق استراتژیک دیده می‌شد – به بستری برای افزایش حملات تحریک طالبان پاکستان (TTP) تبدیل شده و این امر منجر به حملات مستقیم نظامی پاکستان در خاک افغانستان و اعلام «جنگ علنی» گردیده است. با مواجهه با تهدید مداوم شبه‌نظامیان فرامرزی، فشار پناهندگان، اختلال در تجارت و بسته شدن مرزها، پاکستان اکنون به طور قاطع موضع خود را تغییر داده است: به صراحت سیگنال می‌دهد که رژیم طالبان باید تغییر کند، با مخالفان طالبان تماس برقرار می‌کند و سیاست افغانستان خود را مجدداً تنظیم می‌نماید تا امنیت را بر فرضیات گذشته همسویی ایدئولوژیک اولویت دهد. این دو بویایی – میانجی‌گری دیپلماتیک با ایران و آمریکا از یک سو، و فشار برای تغییر رژیم طالبان از سوی دیگر – مستقیماً توسعه پایدار در کریدور افغانستان-پاکستان را تهدید می‌کنند؛ از دسترسی به انرژی و کریدورهای تجاری گرفته تا برنامه‌های بشردوستانه و بازیابی بخش خصوصی. این وینار بستری تحلیلی فراهم می‌آورد تا این اتصال‌ها را بررسی کند و راه‌هایی ترسیم نماید که دیپلماسی در خدمت توسعه قرار گیرد، نه بی‌ثباتی دائمی.

منطق برگزاری

فعالیت دیپلماتیک پاکستان در جنگ آمریکا-ایران ۲۰۲۶ و موضع سخت‌گیرانه نسبت به رژیم طالبان، دیگر مسائل انتزاعی سیاست خارجی نیستند؛ بلکه واقعیت عملی برای کنشگران توسعه‌ای فرامرزی را تعریف می‌کنند. موفقیت میانجی‌گری می‌تواند همکاری مجدد آمریکا و اتصال منطقه‌ای را گشوده نگه دارد، اما شکست خطر بی‌ثباتی بیشتر در بلوچستان و بحران انرژی را به دنبال دارد. همزمان، تحمل ادعایی رژیم طالبان نسبت به پناهگاه‌های TTP به درگیری علنی منجر شده، خوش‌بینی اولیه پس از ۲۰۲۱ را معکوس کرده و چالش‌های بشردوستانه، اقتصادی و ثبات را تشدید می‌نماید که مأموریت BID برای توسعه فراگیر را مختل می‌کند. بدون گفتگوی ساختاریافته و آینده‌نگر، این فشارها منطقه را در چرخه‌های پاسخ‌های نظامی و پیشرفت متوقف‌شده محبوس می‌کنند. وینار بارین به عنوان یک مجمع خنثی و مبتنی بر شواهد، فضایی فراهم می‌آورد تا انتخاب‌های در حال تحول پاکستان را بررسی کند و فراتر از روایت‌های واکنشی، به سوی استراتژی‌هایی حرکت نماید که اهرم دیپلماتیک و تاکتیک‌های فشار بر رژیم را به دستاوردهای ملموس برای جوامع دو سوی خط دیورند تبدیل کند.

اهداف سمینار

- ❖ ارائه بینش‌های تحلیلی دقیق درباره اینکه چگونه تعاملات دیپلماتیک پاکستان با ایران و ایالات متحده، همراه با فشارش برای تغییر رژیم در افغانستان، بر ثبات منطقه‌ای و چشم‌اندازهای توسعه بلندمدت تأثیر می‌گذارد.
- ❖ ارزیابی انتقادی نقش میانجی پاکستان در جنگ آمریکا-ایران ۲۰۲۶، با سنجش فرصت‌های همکاری اقتصادی و امنیتی در کنار ریسک‌های سرریز.
- ❖ تحلیل تغییر استراتژیک پاکستان به سوی مطالبه تغییر رژیم طالبان در افغانستان، محرک‌های آن (تهدید TTP، درگیری مرزی) و پیامدهای توسعه‌ای آن.
- ❖ تولید توصیه‌های عملی و سیاست‌محور برای دولت‌ها، نهادهای توسعه‌ای و جامعه مدنی به منظور کاهش ریسک‌ها و بهره‌برداری از فرصت‌های دیپلماتیک.
- ❖ تقویت شبکه‌ها میان کارشناسان افغان، پاکستانی و بین‌المللی متمرکز بر راه‌حل‌های مبتنی بر شواهد که دیپلماسی را با رشد فراگیر پیوند می‌دهد.

نتایج مورد انتظار

- ❖ درک تحلیلی مشترکی از پیوندهای میان میانجی‌گری پاکستان در جنگ ایران-آمریکا و مطالبه تغییر رژیم طالبان به دست

- ❖ خواهند آورد، همراه با تأثیرات مستقیم آن بر برنامه‌ریزی توسعه.
- ❖ گزارش جامع پس از رویداد ترتیب خواهد شد که خلاصه بینش‌ها و توصیه‌های عملی را ارائه می‌دهد.
- ❖ پیوندهای حرفه‌ای خود را برای ابتکارات صلح‌سازی فرامرزی، بازیابی اقتصادی و اقدامات بشردوستانه تقویت یا ایجاد خواهند کرد.
- ❖ به گفتمان سازنده‌ای کمک می‌کنند که فشار بر رژیم و تعادل دیپلماتیک را به عنوان ابزارهایی برای توسعه پایدار — نه تقابل صفر-مجموع — قاب‌بندی می‌کند.
- ❖ ابتکار برین برای توسعه را با راهنمایی استراتژیک هدفمند برای برنامه‌ریزی‌هایی تجهیز می‌کنند که واقعیت‌های ژئوپلیتیک را با تأثیر میدانی ادغام می‌نمایند.

محورهای بحث

- ❖ تحرکات دیپلماتیک پاکستان در قبال ایران و ایالات متحده: نقش میانجی پاکستان در جنگ جاری آمریکا-ایران ۲۰۲۶ را موشکافی خواهد کرد.
 - مکانیسم‌ها و تأثیر دیپلماسی پویا، از جمله میزبانی مذاکرات اسلام‌آباد، هیئت بلند پایه به رهبری لوی درستیز به تهران، و تلاش‌ها برای تمدید آتش‌بس و بازگشایی مسیرهای حیاتی.
 - تعادل استراتژیک میان تقویت روابط با آمریکا (همکاری امنیتی، چارچوب‌های اقتصادی) و حفظ روابط همسایگی با ایران (مدیریت مرز، پروژه‌های انرژی مانند خط لوله گاز ایران-پاکستان).
 - ریسک‌های سرریز منطقه‌ای (شوک‌های انرژی، بی‌ثباتی بلوچستان) در برابر فرصت‌های اتصال بیشتر، سرمایه‌گذاری و دستاوردهای توسعه.
 - چگونگی بهره‌برداری از این رویکرد چندجانبه برای پیشبرد ثبات منطقه‌ای گسترده‌تر بدون به خطر انداختن منافع اصلی پاکستان.
- ❖ تغییر رژیم در افغانستان — تغییر موضع پاکستان و پیامدها برای پویایی‌های منطقه‌ای و توسعه
 - متمرکز بر موضع فعلی پاکستان مبنی بر اینکه رژیم طالبان باید تغییر کند، تحلیل محرک‌ها و پیامدهای تکامل سیاست اسلام‌آباد
 - پیوند امنیت-توسعه: چگونگی تبدیل پناهگاه‌های TTP تحت رژیم طالبان به جنگ علنی، حملات پاکستان، بسته شدن مرزها و فشارهای بشردوستانه.
 - رویکرد بازتنظیم‌شده پاکستان — سیگنال‌دهی برای تغییر رژیم، تماس با مخالفان طالبان و اعمال فشار اجباری — برای بازگرداندن ثبات و مهار شبه‌نظامیگری.
 - پیامدهای توسعه‌ای و نقاط ورود: مدیریت پناهندگان، ازسرگیری تجارت، تحویل کمک فراگیر و تعامل بخش خصوصی در سناریوی بالقوه پس از طالبان.
 - استراتژی‌های آینده‌نگر برای تعامل منطقه‌ای سازنده که گذار سیاسی را به فرصت‌هایی برای توسعه پایدار در امتداد کریدور افغانستان-پاکستان تبدیل کند.

پیام کلیدی

«دیپلماسی برای توسعه: میانجی‌گری پاکستان در جنگ آمریکا-ایران و ضرورت تغییر رژیم طالبان برای ثبات در افغانستان.»
انتخاب‌های دیپلماتیک عمل‌گرایانه و فشار قاطع بر رژیم‌های بی‌ثبات‌کننده باید همگرا شوند تا امنیت، دسترسی به انرژی، احیای تجارت و توسعه انسانی را در سراسر منطقه افغانستان-پاکستان به ارمغان آورند.

مخاطبان هدف

- ❖ سیاست‌گذاران و دیپلمات‌های کشورهای منطقه و جهان.
 - ❖ محققان، اساتید دانشگاه، و دانشجویان رشته‌های روابط بین‌الملل، علوم سیاسی، و مطالعات منطقه‌ای.
 - ❖ تحلیلگران امنیتی و کارشناسان مبارزه با تروریسم.
 - ❖ نمایندگان سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای.
- فرمت:
- ❖ مدت زمان: ۲ ساعت، شامل سخنرانی کلیدی، بحث پنل و پرسش و پاسخ.
 - ❖ پلتفرم: زوم، با پخش زنده در وب‌سایت ابتکار برین برای توسعه و کانال‌های رسانه‌های اجتماعی برین.
 - ❖ گرداننده توسط کارشناسان ابتکار برین برای توسعه برای اطمینان از گفت‌وگوی فراگیر و سازنده هدایت می‌شود.

ابتکار برین برای توسعه
Bareen Initiative for Development (BID)

دعوت به اقدام

ابتکار برین برای توسعه از ذینفعان دعوت می‌کند تا در این گفت‌وگوی حیاتی برای بازخوانی گذشته و ترسیم مسیری برای آینده‌ای بهتر برای افغانستان و منطقه از طریق همکاری و نوآوری، این سمینار به ایجاد جوامعی ایمن‌تر و منسجم‌تر کمک خواهد کرد.